

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA SAN'AT FAOLIYATI ORQALI IJODKORLIK QOBILIYATINISHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Sa'dullayeva Fernagiz Sobirovna

Navoiy davlat universiteti

Annotasiya. maqolamning mazmuni shundan iboratki maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodkorligini, badiiy va estetik didini shakllantirishda nimalarga e'tibor qaratish kerakligi. Tasviriy faoliyat , qo'shiq aytish ,raqs tushish, dramatizatsiya o'yinlar yordamida fikrlash doirasini kengaytirish . Diqqat, xotirasini va tasavvurlarini kengaytirish ko'zda tutilgan. Bolalarda kreativlik va ijodkorligini oshirishda bolalarga ko'proq erkinlik berilishi tarafdoriman. Erkinlik orqali bolalarning shaxsiy fazilatlarini ,dunyoqarashini bilib olishimiz va yanada o'stirishimiz mumkin.

Kalit so'zlar. qo'shiq ,raqs, ijodkorlik, dunyoqarash, diqqat ,tasavvur, xotira, idrok , tasviriy faoliyat, rivojlanish,xayol, obraz, maqsad,muvoffaqiyat.

Kirish.

Ijodkorlik tobora ko'proq aqliy faoliyatning eng mazmunli shakli, keng ko'lamli faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishni ta'minlaydigan universal qobiliyat sifatida qaralmoqda. Maktabgacha yosh - ijodkorlikni rivojlantirish uchun qulay davr. Aynan shu davrda ko'plab sohalarda progressiv o'zgarishlar ro'y beradi, aqliy jarayonlar yaxshilanadi (diqqat, xotira, idrok, tafakkur, nutq, tasavvur), shaxsiy fazilatlar va ular asosida qobiliyat va moyillik faol rivojlanadi. Diqqatning rivojlanishidagi sezilarli siljishlarga qaramay, maktabgacha yoshdagi barcha davrda beixtiyor e'tibor ustunlik qiladi. Biroq, bolalar uchun monoton narsaga e'tibor qaratish hali ham qiyin. Ammo ular uchun qiziqarli bo'lgan faoliyat jarayonida diqqat juda barqaror bo'lishi mumkin. Shunga o'xshash yosh naqshlari xotirani rivojlantirish jarayonida kuzatiladi. Kattaroq maktabgacha yoshdagi xotira ixtiyoriy emas. Bola o'zi uchun eng katta qiziqishni yaxshiroq eslaydi, eng yaxshi taassurot qoldiradi.

Asosiy qism.

"Jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzini shakllanishi Oilada va MTTlarda kun tartibiga rioya qilish ko'nikmalarini shakllantirish, har kuni ertalab ota-onalar yoki katta yoshdagi bolalar bilan birgalikda ertalabki badantarbiya mashqlarini bajarish, bolani MTT va oilada shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilishga o'rgatish. Bolalarni MTT va oilada jismoniy faollikni, sog'lom turmush tarzini rivojlantirishga jalb qilish.Ijtimoiy-hissiy rivojlanishOila, ona, ota, momo, bobolarning o'rni haqida to'g'ri tasavvur hosil qilish. Bolalarni bir-biriga do'stona

munosabatda bo'lish, xotirjam muloqot qilish ko'nikmasini tarbiyalash. Nutq, muloqot, o'qish va yozish malakalari Bog'lanishli nutq ko'nikmalarini rivojlantirish: oila a'zolari haqida qisqacha tavsiflovchi hikoya yozish ko'nikmalarini mustahkamlash. Oilasi haqida hikoya qilish orqali bolalarning so'z boyligini (sifatlarni qo'llab) boyitish. Hikoyalar yaratish uchun oila haqidagi illyustrativ materiallardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish. Bilish jarayonining rivojlanishi Oila tushunchasini kengaytirish va u bilan faxrlanish tuyg'usini rivojlantirish. Milliy oilaviy qadriyatlar va an'analarga hurmatni oshirish. Ijodiy rivojlanish San'atning turli shakllari orqali "Mening oilam" iborasi haqida tasavvur va tushunchani shakllantirish". Bolalar ijodiyotini rivojlantirish muammolariga bag'ishlangan tadqiqotlarda, maktabgacha yoshda bolada uni ijodkor sifatida tavsiflovchi bir qator xususiyatlar paydo bo'lishi qayd etilgan. Bu yangi mazmunga nisbatan o'zlashtirilgan ish usullarini qo'llash, vazifalarni hal qilishning o'ziga xos usullarini topish, har xil turdagi o'zgarishlardan foydalanish va hokazolarda faollik va tashabbuskorlikning namoyonidir. Ijro faoliyatida (qo'shiq aytish, rasm chizish, dramatizatsiya o'yinlari, raqslar) ijod qilish qobiliyatini rivojlantirish kattalarga taqlid qilishdan olingan tajribani mustaqil ravishda kundalik hayotga o'tkazishga urinishgacha, so'ngra ijodiy tashabbusga o'tadi. Ma'lumki, ijodiy faoliyatning psixologik asosini xayol – buyum va vaziyatlarning ularni idrok etish va idrok etish natijalari asosida tasvirini yaratishdan iborat psixik jarayon tashkil etadi. Tasavvurning asosiy xususiyatlariga quyidagilar kiradi: qismlardan oldin butunni ko'rish, funktsiyani bir ob'ektdan ikkinchisiga o'tkazish. Tasavvurni rivojlantirishning muhim ko'rsatkichlari - bu ko'rinishga tayanish, o'tmish tajribasidan foydalanish, vaziyatga moslashmasdan, uni o'ziga bo'ysundirishga, uning mazmunli xususiyatlarini o'zlashtirishga imkon beradigan maxsus ichki pozitsiyaning mavjudligi.

tarbiya masalalarining muvaffaqiyatli xal etilishi, maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan tasvirlash faoliyati mashg'ulotlari bilan uzviy rad etishga o'rganadilar. Bu esa, malakani egallash, bolalarda qo'lini engil, erkin bir tekisdagi xarakat qilish xususiyatlarini rivojlantiradi. Bolalar turli shakl, kattalik, proportsiyadagi predmetlarni chizish jarayonida predmetning ish xususiyatiga karab yo'nalishni saqlash zarurligiga, predmetning kattaligiga mos ravishda xarakatlanishga o'rganadilar. Maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida materialdan tartibli foydalanishga, ularni toza saklashga, faqat zarur materiallardan hamda ularni ishlatish yo'llarini rejalashtirishga o'rganadilar. Bu mashg'ulotlar bolalarda diqqatni va ko'rish xotirasini rivojlantiradi.

Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev aynan qadrli ayollar ,qizlar va nabiralar haqida shunday deganlar : "Yaratganning bebaho mo'jizasi bo'lgan aziz ayollarimiz, qadrli onalarimiz , mehribon rafiqalarimiz , munis opa-

singillarimiz,sevimli qizlarimiz va nabiralarimiz hayotda bizga barcha to'siqlarni yengib o'tish ,oldimizgan maqsadlarimizga erishish yo'lida doimo g'amxo'rlik qilib hamisha ,cheksiz ishonch kuch va madad beradilar"

Xulosa.

Shunday qilib, tasviriyl faoliyat mashg'ulotlarida bolalardagi badiiy did va ijodiy qobiliyatlar o'sadi va bu orqali maktabda o'qishga tayyorlanib boriladi. Chunki bolalar predmetlar bilan uzviy bog'lanadilar, ularning o'ziga xos sifatleri, shakli, rangi, katta-kichikligi bilan tanishadilar, ularni farqini, o'xshashligini aniqlaydilar, bu esa, bolalarni sensor tarbiyalashga, ko'rgazmali, obrazli fikr yuritishga imkon beradi.

Tasviriyl faoliyat bolalarni axloqiy tarbiyalaydi. Bolalar ishlarida o'z hayotida, jamiyatda bulayotgan voqea-xodisalarni aks ettiradilar, ulardan mamnun bo'ladilar, xayajonlanadilar. Tasviriyl faoliyat jarayonida bolalarda irodaning sifatleri-boshlagan ishini oxiriga etkazish, oldiga maqsad qo'yib, o'shani bajarishga tomon intilish, qiyinchiliklarni engish, o'rtoqlariga yordamlashish kabi xususiyatlar tarbiyalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Sh.M.Mirzitoyev "Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatinibirgalikda barpo etamiz" T 2016.
2. Sh.M .Mirziyoyev "Yangi strategiyasi" T 2021.
3. Z.T.Nishonov,G.K.Alimov,A.R.Turg'unboeva,M.H.Asranboeva "Bolalar psixologiyasi va psihodiagnostikasi" Toshkent - 2017.
4. "Ilk qadam " davlat dasturi 2018-2022.